

Budeme mít BÍLÉHO KRÁLÍKA hnědookého?

O tom, že jsou články v našem časopise Chovatel hojně čteny, svědčí mimo jiné i skutečnost, že celá řada chovatelů se snaží myšlenky uvedené na jeho stránkách dále rozvádět. Příkladem těchto snah je i úsilí chovatelů v Otaslavicích u Prostějova vyšlechtit nové plemeno na základě podnětů uvedených ing. Fingerlandem v článku Rozšíří se paleta králíčích plemen aneb u sousedů se rodí černopesikátý králík (Chovatel č. 7/1971).

Autor zmíněného článku popisuje úsilí Výzkumného ústavu pro chov drobného zvířectva v Celle, NSR, vyšlechtit masné plemeno s bílou srstí, avšak odolnější, než jsou albini, ale méně temperamentní než leucini. Nejzajímavější jsou zřejmě v tomto článku velmi fundované teoretické předpoklady vzniku tohoto nového plemena. Na jejich základě se podařilo chovateli Františku Provazníkovi v poměrně krátké době vyšlechtit nové plemeno českého černopesikátého králíka.

Otaslavičtí chovatelé rovněž vycházejí z teoretických úvah ing. Fingerlanda. Jejich cílem je vyšlechtit čistě bílého králíka s hnědým okem, ale malého plemena.

Za základ své šlechtitelské práce si chovatelé v Otaslavicích vzali v článku uvedené zjištění, že homozygotní kombinací alely a_{chi} z albinotické alelické série $A - a_{chi} - a_m - a_n - a$ a s recesivní alelou b ze žluté alelické série $B_e - B - b_j - b - b_o$ lze získat bílá zvířata s tmavými očima.

Vzhledem k tomu, že jejich snahou bylo vyšlechtit zvířata nenáročná, použili jako výchozího materiálu plemena malá. Jeden z rodičů (1.0) byl plemeno Cm s genotypem $a_{chi}BCDG$ (faktor a_{chi}) a druhý (0.1) SŽ s genotypem $AbCDGP$ (s faktory b, P). Pro další úvahy, je zajímavý jen faktor b , neboť faktor P , který vyjadřuje stříbřitost, tedy tvorbu bílých konečků chloupků, patrně nemá(?) pro vyšlechtění bílého králíka význam, proto není nutné si ho dále všimnout.

V první fililální generaci F_1 se zákonitě objevili heterozygoti o genotypu $Aa_{chi} Bb CC DD GG Pp$ s výskytem požadovaných alel a_{chi}, b . Fenotypově se všichni jedinci této první fililální generace vyznačovali divokým zbarvením s různě intenzivní stříbřitostí po vylínání.

Ve druhé fililální generaci F_2 šlo otaslavičtím chovatelům o to, získat jedince s genotypem $a_{chi}bCDG$, kteří by se fenotypově projevovali čistě bílým zbarvením. Získat uvedeného jedince se skutečně podařilo. Tím se potvrdil předpoklad ing. Fingerlanda ve zmíněném článku, kde uváděl 16 mož-

ných genotypových kombinací, které se měly projevit a skutečně se projeví ve čtyřech základních barevných modifikacích.

Praktického řešení úkolu se ujal již v roce 1972 devět chovatelů z Otaslavic, kteří si opatřili 9 nepřibuzných kmenů 1,3. Samci byli všichni plemena Cm a králíce SŽ. V témže roce získali 270 mláďat dvojokého zbarvení. V následujícím roce byli použiti k plemenitbě vybraní kříženci dvojce zbarvení. Tito jedinci dali celou řadu mláďat dvojce a čínčlově zbarvených, dále stříbřitě žlutě zbarvených s různou intenzitou základní barvy a s přechodnými formami k bílé barvě, ale hlavně devět bílých mláďat s hnědým okem.

U některých bílých mláďat se po přelínání vyskytl různě intenzivní popelavě šedý nebo hnědavý nádech. Tmavší nádech byl výjimečně u některých jedinců patrný i na uších a pírků. Došlo tedy k výskytu černopesikátých znaků, obdobně jako při šlechtění ve Výzkumném ústavu pro chov drobného zvířectva v Celle, stejně tak v chovu Fr. Provazníka (článek Český černopesikátý v Chovateli č. 6/1975).

V následujícím roce 1974 přistoupili chovatelé v Otaslavicích ke vzájemnému křížení nejsvětějších jedinců černopesikátých a získali 30 mláďat. Některá byla ještě čistě bílá a zůstala bílá i po přelínání. Dva samci byli vystavováni jako novinka na brněnské výstavě v roce 1975 spolu s dalšími sedmi jedinci, narozenými v roce 1975. V katalogu byli uvedeni pod nepochopitelným názvem »vídeňský králík hnědooký«.

Rok 1976 znamenal pokračování v šlechtitelské práci, zaměřené na rozšíření krevní základny bílého králíka hnědookého a likvidaci nevhodných kmenů.

V loňském roce byly odchovy zasaženy myxomatózou, došlo k redukci stavů a členové se nemohli se svými zvířaty zúčastnit výstav. V současné době mají čtyři otaslavičtí chovatelé 20 bílých chovných zvířat s dostatečně širokou krevní základnou, takže mohou bez obav několik roků provádět šlechtitelskou práci. Také mohou poskytnout dalším zájemcům nepřibuzné jedince. Rozhodně by spolupráce s ostatními chovateli konečnému cíli jen prospěla.

Je zřejmé, že první etapa práce otaslavičtích chovatelů získat králíky s bílou srstí a hnědým okem je úspěšně ukončena. Ve druhé etapě, před uznáním plemena, se chovatelé zaměřují na dědičné ustálení bílého zbarvení (stále se vyskytují jedinci s hně-

davým nebo šedavým nádechem), ale hlavně na sjednocení všech jedinců co do tvaru, kvality srsti a typičnosti.

Všechna dosavadní práce chovatelů v Otaslavicích byla velmi dobře organizována. Uvedená myšlenka nadchla značnou část členů organizace a jen díky tomu se jim podařilo tak náročnou práci zvládnout. Úspěšně dořešit tak obtížný úkol nebylo jistě snadné, vždyť během šestiletého období některých členové od tak nevděčné práce odešli, ostatní museli redukovat stavy s ohledem na nedostatek krmiva, rovněž výskyt myxomatózy v minulém roce znamenal nenahraditelné ztráty. Byla zde i celá řada jiných potíží, které museli chovatelé překonávat.

Dnes na dořešení tohoto úkolu pracují čtyři chovatelé, kteří svou obětavostí, chovatelskými znalostmi a přísloušnou pracovitostí, tak charakteristickou pro hanácké chovatele, jsou zárukou úspěšného dokončení šlechtitelské práce. Je nutno těmto chovatelům za dosavadní práci poděkovat. Není pochyb o tom, že nově vyšlechtené plemeno obohatí dosavadní paletu u nás chovaných králíků a zdůrazní chovatelské umění našich chovatelů.

Ing. Antonín SEKANINA

Poznámka ing. Jaroslava Fingerlanda:

Šlechtitelé obou plemen — černopesikátého králíka a bílého králíka s hnědým okem (oba ve velikosti malých plemen) — shodně vycházejí ze stejných základních plemen, tj. Cm a SŽ. Obě tato plemena, pokud jsou ve všech znacích homozygotní, mají ve svém genotypu alelu G , tzv. divoké řady. Navíc v genotypu SŽ figuruje alela P , která je ostatně dědičně velmi silná a dosud nevíme, jak se může projevit v interakci s alelami b a a_{chi} , i když předpokládám, že u bílého králíka by měla zůstat neaktivní. Cílem šlechtitelské práce je tedy v obou případech králík o genotypu $a_{chi}bCDG$, i když fenotypově má jít o různé projevy.

Nemohu se vyrovnat s myšlenkou, že by králíci černopesikátí na jedné straně a králíci bílí s hnědým okem na druhé straně, měli mít stejný genotyp, totiž $a_{chi}bCDG$. Znamenalo by to, že oba fenotypové projevy by byly určeny jinými motivy než genetickými. Stále víc se domnívám, že by tu mohl být rozdíl ve výskytu tzv. divoké řady, tj., že by v případě černopesikátých zvířat znel genotyp, jak výše uvedeno, $a_{chi}bCDG$ a v případě bílých králíků s hnědým okem pak $a_{chi}bCDg$. Je sice otázka, kde by se byla v případě otaslavičtích chovatelů vzala alela g , když se pracovalo jen s výchozími plemeny Cm a SŽ, nicméně o tom, že některé kmény činčí jsou monohybridní právě ve znaku $G - g$, není třeba dlouho diskutovat.

Požádal jsem ing. Sekaninu, aby zjistil, jakou barvu drápů mají zvířata prokazatelně bílá bez jakýchkoliv černopesikátých náznaků. Je to pro rozluštění genotypů velmi důležité. Je známo, že černopesikátí králíci mají

drápy rohovitě, bílý dráp by byl nepřipustnou vadou.

»Otázka drápů černopesíkatých a čistě bílých králíků mně nedopřávala klidu a urychlila mě rozhodnutí jet do Otaslavic. Pokud se týká králíků černopesíkatých, je záležitost jasná rohovitě zbarvení drápů je zřetelné, i když intenzita zbarvení — mohou to říci na základě sledování asi 10 jedinců — je přímo závislá na intenzitě výskytu černých konečků pesíků: čím víc a intenzivněji zbarvených pesíků, tím tmavší rohovitě drápy.

U téměř bílých králíků rohovitě zbarvení drápů ustupuje a u čistě bílých lze hovořit o úplné depigmentaci drápů. Ovšem diferencovat čistě bílé králíky je dosti obtížné, téměř u všech dospělých zvířat se projevuje po trojím přelínání alespoň slabý načernalý nádech na uších a pířku.

Otaslavičtí chovatelé přihlásili šest králíků na národní výstavu do Brna, a proto douám, že se k této problematice ještě vrátíme. Ani u jednoho jedince jsem nenašel různě zbarvené drápy na jedné končetině, jak se ně-

kdy vyskytuje u barevných plemen.»

Odpověď Ing. Sekaniny už mnohé naznačuje. Nezvratnou jednoznačnou odpověď na naši otázku by nám ovšem dalo spojení činčily s kamzíkem, přirozeně až v generaci F₂. Tam by se totiž zaručeně objevila alela *g*. Byla by tím ostatně řešena i otázka vyšlechtění hnědookých hermelínů o výchozím rodičovském páru Z či x Z Ka za předpokladu, že by oba rodiče byli prokazatelně homozygotní, což je dosud u barevných zakrslých králíků dost problematické, nicméně řešitelné.